

НАУКОВІ ПОШУКИ МОЛОДІ У ТРЕТЬОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ

Тези доповідей

**Міжнародної науково-практичної конференції молодих
вчених, аспірантів та докторантів**

12–13 травня 2010 року

**Біла Церква
2010**

Редакційна колегія:

Даниленко А.С., д-р екон. наук, професор;
Сахнюк В.В., д-р вет. наук, професор;
Семілетко В.І., канд. пед. наук, доцент;
Лобачова С.В., асистент;
Сокольська М.О., зав. РВІКВ.

Наукові пошуки молоді у III тисячолітті: Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції вчених, аспірантів та докторантів. – Біла Церква, БНАУ, 2010.—35с.

У збірнику висвітлені результати наукових досліджень молодих вчених, аспірантів і докторантів з актуальних проблем педагогіки, лінгвістики та фізичного виховання

Ел. адреса <http://tezy.btsau.edu.ua/>

УДК 811'37

ВОЛКОВ С.С., аспірант

Науковий керівник – **ШУБРАВСЬКА О.В.**, д-р екон. наук

Консультант з англ. мови – **БОРЩОВЕЦЬКА В.Д.**, канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

FOOD SECURITY AND BIO-ENERGY PRODUCTION AS A BASIS OF ECONOMIC POTENTIAL OF AGRARIAN SECTOR OF UKRAINE

The Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), with the collaboration of IIASA, has developed a spatial analysis system that enables rational land-use planning on the basis of an inventory of land resources and evaluation of biophysical limitations and production potentials of land. This is referred to as the Agro-ecological Zones (AEZ) methodology. The AEZ methodology follows an environmental approach; it provides a standardized framework for the characterization of climate, soil, and terrain conditions for analyzing synergies and trade-offs of alternative uses of agrosources (land, water, technology) for producing food and energy while preserving environmental quality.

The role of bio-energy has been strongly enhanced by its inclusion in the climate change debate, as well as through the opportunities it may create for rural development and improved energy security. Land use competition with food and feed production is considered a potential key barrier to exploiting the regional and global bio-energy production potential.

LUC activities aim to assess the potential role of bio-fuel production under different scenarios of projected food and feed demand, severity of land use restrictions, yields of food crops and bio-energy feedstock's, and availability of bio-fuel conversion technologies. In this area of research the following activities and projects are currently under way:

Global Assessment of Bio-energy Potentials: This activity comprises a spatially detailed global estimation of agro-bioenergy potentials and, building on this spatially detailed understanding of agro-bio-energy sources, an assessment of development options, synergies, and land use competition among food and bio-energy plants.

Renewable Fuels for a Sustainable Europe (REFUEL): The REFUEL project is designed to encourage a greater market penetration of bio-fuels. To help achieve this goal, the project is developing a bio-fuels road map, consistent with European Union (EU) bio-fuel policies and supported by stakeholders involved in the bio-fuels field. The two-year project involves seven renowned European partners. REFUEL is being financed by the European Commission under the «Intelligent Energy – Europe» programme.

Effective and Low-disturbing Bio-fuel Policies (ELOBIO): This project seeks to identify sets of policy measures that are suitable for both the promotion of bio-fuels, while at the same time avoiding or minimizing negative effects on other EU policy goals and markets. LUC's role in ELOBIO is to model impacts

of increased demand for bio-fuel feedstock's on food and feed commodity markets and to assess the effects of different policies and measures aiming to reduce this disturbance. ELOBIO research and recommendations are serving the Intelligent Energy Executive Agency of the European Commission.

УДК 811'373

ГЕТЬМАН Т.Є., асистент

Науковий керівник – **НІКОНОВА В.Г.**, д-р філ. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e- mail: tanya-get-man@mail.ru

PRE-LINGUISTIC CONCEPTUAL MECHANISMS: THE KEYS TO EFFICIENT LANGUAGE LEARNING

What is concept? In accordance with the common definition concept is a general idea derived or inferred from specific instances or occurrences. It is something formed in the mind; a thought or notion. Thus, linguists and language teachers should take into account the significance of understanding human cognition. Language learning may be seen to move from a cognitive environment in which the first moves involve the demarcation of a continuous sense experience into manageable bits, rather than the more traditional view that we begin by joining distinct units of experience into complexes of these particulars.

The process of teaching a child to use a language is that of teaching it to discriminate elements within a logical space of particulars, universals, facts, etc., of which it is already indiscriminatingly aware, and to associate these discriminated elements with verbal symbols. It is interesting to note that while pre-linguistic mechanisms must exist innately in order that language emerge from the flood of sensory experience we are born into, it's not so clear that proto-linguistic conceptual schemas also exist innately. They are the natural and inevitable result of the confrontation of pre-linguistic mechanisms with 'raw sensory data' (however this is to be understood pre-linguistically). When we learn a language we are not "learning sentences" or acquiring a "behavioral repertoire" through training. Rather, we somehow develop certain principles (unconscious, or course) that determine the form and meaning of indefinitely many sentences.

There appears to be a good deal of evidence that makes possible the rapid acquisition of language on the basis of rather limited experience. As homo sapiens, we are genetically equipped with a neural structure which predetermines techniques of conceptualization, methodologies in the construction of certain logical grammars and the architecture of discursive life generally.

УДК 811'3

ЗУБЧЕНКО В.В., аспірант

Науковий керівник – **ВАРЧЕНКО О.М.**, д-р екон. наук

Консультант з англ. мови – **БОРЦОВЕЦЬКА В.Д.**, канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

THE SUPPLY OF MILK AND DAIRY PRODUCTS OF THE WORLD

The world dairy sector has developed very dynamically in the last few years. Moreover the expected changes in agricultural policy (WTO, etc) and the technology for dairy farming and processing will lead to significant shifts in production shares around the globe. The aim of this study is to summarise in an “easy” way the status of world milk production and processing.

The dairy sector with its complexity of milk types (cow, buffalo, etc.), its various milk production systems and the wide range of dairy products requires a significant level of data and methods. Unfortunately the databases available do not match with the needs especially if a global review is required.

Milk is produced almost in all countries of the world. The EU and South Asia (India, Pakistan) are the most important milk producing regions and cover more than 42% of world milk production. The USA represents 13% and Oceania (Australia and New Zealand) only 4.1%. Most countries in the world are not self sufficient in milk production. The milk surplus (net export) regions are North America, Europe, Oceania and the countries Argentina, Chile, Uruguay.

World dairy exports are dominated by Oceania and the EU, which cover around 80% of the exports.

Major import countries are: Japan, China, Mexico, Algeria, Brazil, Saudi-Arabia, Russia and a wide range of countries in Southeast Asia. As mentioned in several studies, the world dairy market is very small. Only around 7% of milk produced is traded in the form of dairy products. Nevertheless around 22% of the tradable products produced (butter, dry products, cheese, condensed milk) are traded between countries.

Among the countries the processing structure differs significantly. High shares of tradable products are produced in most of the European countries as well as in Australia and New Zealand. In general, the share of milk processed into tradable dairy products is low in developing countries, like Asia, Africa and selected countries in Latin America.

The milk processing sector is in a continuous progress of change, with an increasing speed. Investment activities are mainly done by private companies on the domestic market. Per year, around 150 investment activities in the dairy industries are being observed; the mostly affected product group was cheese.

Milk supply responses measured in elasticities are found in a wide range for countries, whereby values differ significantly within the countries. This study has identified a significant uncertainty in this field, which lead to an uncertainty about the economic models applied for trade policy analysis.

The conclusions drawn here sum up the existing knowledge from the farming and milk supply side. The dairy market research and dairy policy would be quite useful to come to more solid projections about the future.

УДК 811.133.1'42

ІСТОМІНА О.М., канд. філ. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КОГНІТИВНА ДИНАМІКА РОЗГОРТАННЯ КОНЦЕПТУ СПОЖИВАННЯ У ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ ХХ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження зумовлюється, з одного боку, загальною направленістю мовознавчих розвідок на вивчення семантико-когнітивного аспекту дослідження концепту, а з іншого – відсутністю у вітчизняній лінгвістиці праць, у яких би системно розглядалася ідентифікація текстового концепту (далі ТК) споживання художньої прози.

Для досягнення поставленої мети та розв'язання конкретних завдань дослідження, що ґрунтується на загальних положеннях *системного аналізу*, у роботі застосовано такі методи і прийоми дослідження: *методик семантико-когнітивного аналізу*, розроблених О. П. Воробйовою та О. М. Кагановською, для визначення динаміки розгортання ТК споживання у французькому соціально-критичному романі; *метод комунікативно-прагматичного аналізу* для визначення прагматичних характеристик досліджуваного ТК.

Наукові результати досліджень мовного втілення концепту споживання у французькій літературі свідчать про загальнокультурний простір його розгортання та утвердження певного способу життя – суспільства споживання.

Спустошеність і відчуженість окреслюються в наведених фрагментах: *“Mais l'argent – une telle remarque est forcément banale – suscitait des besoins nouveaux [...]. Leur sensibilité, leur place, tout les portait vers des choses qu'ils avaient toujours ignorée [...].”* (Perec, 38-39). Значними текстовими елементами, що окреслюють концепт, є “гроші” (l'argent) та “породжувати” (susciter). Вони стають носіями акціонального коду за типом “знаряддя → дія”, де регламентовані відношення взаємного підпорядкування: реалізація потреб неможлива без грошей, так само, як знаряддя стає таким тільки з метою реалізації конкретної дії – купівлі речей. Слепе занурення у світ речей, занурення в бажання і фантазії не надають життєвої визначеності людині, яка завжди відчуватиме ПОРОЖНІСТЬ у вирі марного споживання.

Проведений аналіз семантико-когнітивних особливостей репрезентації ТК СПОЖИВАННЯ у французькій художній прозі дозволяє зробити загальний висновок про те, що мовне втілення цього явища відображає споживацьку глобалізацію сучасного світу, виводить на новий рівень осмислення “речовистського нашестя” та визначення ролі речовизму у формуванні новітньої ідеології глобального споживання.

УДК 811’373

КОЛОДІЙ В.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ ОБРАЗНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Характерною особливістю фразеологічних одиниць є переважання цілісного значення над значенням компонентів. Саме через це перекладачу доводиться перекладати фразеологізми як нерозривне ціле, орієнтуючись не на окреме значення кожного компонента, а на цілісне значення.

Фразеологічні одиниці поділяються на образні та необразні. Прикладами необразних фразеологічних одиниць може бути: *to pay attention* – звертати увагу. Основним завданням перекладача при перекладі цієї фразеологічної одиниці є точне дотримання норм сполучуваності слів в українській мові, адже часто вплив англійської сполучуваності слів впливає на переклад, призводячи до буквалізмів.

Основною проблемою перекладу фразеологізмів є переклад образних фразеологічних одиниць, які додають мові живості, контрастності, гнучкості. Перед перекладачем постає завдання не лише перекласти смисл фразеологізму, а й передати його образність та експресивність в українській мові.

Наприклад фразеологізм *tooth and nail* у фразеологічних словниках має наступні варіантні відповідники: з усіх сил, усіма силами, не жаліючи сил, не на життя, а на смерть, до останньої краплі крові. В даному прикладі очевидно є стилістична недиференційованість. Зустрічаючи даний фразеологізм у процесі перекладу, перекладач повинен кожного разу зробити вибір з ряду варіантних відповідників е.г. *Instantly the fiddler grins and goes at it tooth and nail*. І ось скрипач посміхнувся і загравав, не жаліючи сил. Однак потрібно пам’ятати, що фразеологізм може мати і два протилежних значення. е.г. *It was very jolly and we had the hell of the time*. (Було до нестями весело). *They had the hell of the time in desert*. (Вони сьорбнули лиха в пустелі.)

Найпоширенішими прийомами перекладу образних фразеологізмів є:

1. Використання фразеологічного еквіваленту
2. Використання фразеологічного варіанта (аналога)

3. Калькування фразеологічних одиниць
4. Описовий переклад
5. Контекстуальна заміна (іноді умови контексту не дозволяють скористатися попередніми прийомами, тому перекладач намагається знайти таку українську фразеологічну одиницю, яка хоч і не відповідає по значенню окремо взятому англійському фразеологізму, але досить точно передає його зміст в конкретному контексті).

Отже, найкращим способом перекладу образної фразеології, без сумніву, є використання відповідного фразеологізму в рідній мові. Застосування цього способу перекладу забезпечує не тільки передачу змісту, але й відтворення образності та експресивності англійського виразу.

УДК 378.091.279.7

ЛОБАЧОВА С.В., здобувач

Науковий керівник – **СПИЦІН Є.С.**, канд. пед. наук

Київський національний лінгвістичний університет

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ГНОСТИЧНИХ УМІНЬ У СТУДЕНТІВ

На сучасному етапі в освіті України втілюються нові системно орієнтовані педагогічні технології, які спрямовані на забезпечення процесу розвитку особистості. Це зумовлює розширення професійних функцій викладача і, відповідно, підвищення вимог до особистісних якостей студента – майбутнього професіонала. В основі оволодіння знаннями та професійними навичками лежать гностичні здібності людини, рівень розвитку яких є важливим показником зростання професіоналізму. Гностичні здібності – особистісні якості, що забезпечують людині, з одного боку, швидке та точне розпізнавання предметів та явищ, а з іншого – успішне застосування отримання набутих знань у майбутній діяльності.

Розвивання гностичних здібностей студентів базується на розвитку в них гностичних вмінь. М. Джонс визначає розвиток гностичних умінь як «дії з боку викладача чи навчального матеріалу, що допомагають студентові обробляти інформацію». Щоб допомогти студентам розвивати та застосовувати гностичні вміння, викладач повинен вміло керувати пізнавальним процесом, уникати спрощених, примітивних дій при вирішенні завдань, використовувати кращі технології, розвивати адекватну базу загальних та професійних знань, а також навчати стратегій вирішення проблем різного плану у професійній діяльності.

Невід'ємною частиною гностичного навчання є акцентування на окремих темах, які корелюють із набутими знаннями з певної дисципліни і знання яких можуть бути застосовані на заняттях з інших дисциплін. Інструкції можуть бути «прямими», у тому розумінні, що викладач зазначає, що саме слід вивчити, або «непрямими», за яких студент сам

визначає, яких знань йому бракує для вирішення проблеми. За стратегії ефективного навчання викладач виступає посередником, він допомагає студентам активізувати набуті знання, обрати стратегію навчання, подає матеріал, контролює його засвоєння.

Основна проблема, з якою стикаються викладачі у процесі розвитку гностичних здібностей студентів, полягає в тому, що лише дати знання з предмета недостатньо. Студентів слід навчити як застосовувати набуті знання, як автоматично переносити їх у нові ситуації. Серед факторів, що впливають на розвиток гностичних вмінь, тобто на здатність узагальнювати та застосовувати набуті знання, виділяють:

- ступінь опанування знань з предмету;
- розуміння, в яких ситуаціях ці знання можна застосовувати;
- уміння модифікувати набуті знання у вирішенні різних проблемних ситуацій;
- можливість якомога частіше вправлятися у новому матеріалі;
- переконання, що набуті гностичні вміння будуть корисними у новій ситуації.

Розвиток гностичних умінь сприяє розкриттю творчого потенціалу студентів, що, в свою чергу, стимулює інші (комунікативні, мисленеві) здібності студентів. Тому зміст діяльності викладача у вищій школі полягає в тому, щоб побудувати навчальний процес студентів таким чином, забезпечити засвоєння системи знань, практичних умінь та навичок, розвиток пізнавальних здібностей і здатність застосовувати ці вміння у майбутній професійній діяльності.

УДК 811'373

ЛОЗИНСЬКА О.А., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ РОСЛИНИЦТВА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Термінологічні системи різних галузей людської діяльності і знання завжди були і залишаються найдинамічнішою складовою лексичних систем всіх мов. Термінологічні підсистеми характеризуються постійним розвитком і процесами оновлення, що викликаються як дією внутрішньомовних чинників, так і лексичним впливом інших мов.

Сучасний етап розвитку термінології рослинництва в українській мові, як і термінологій багатьох європейських мов, характеризується надзвичайною інтенсивністю процесу запозичення лексики, особливо з англійської мови. Це актуальне питання в Україні викликає потребу у підготовці фахівців в аграрному секторі, які б достатньою мірою володіли англійською термінологією в галузі рослинництва.

Але терміносфера російської мови, яка активно реагує на соціальні запити перекладацької і лексикографічної практики, до недавнього часу дещо випереджала в своєму розвитку україномовну і тому часто виступала як терміносистема-посередник.

Посередницька роль російської мови підтримується ще і тим, що велика частина виданих в Україні словників спеціальної лексики, зокрема аграрної є в основному російсько-українськими, і термін входив в українську мову і набував в ньому поширення не з мов-носіїв терміну, а через посередництво третьої мови.

Це спрощувало процес перекладу терміну, але не зменшувало ступінь інтерференції російської мови.

На сучасному етапі ситуація поліпшилася і новітні запозичення частіше надходять до терміносистем української мови безпосередньо з мови-джерела. Українська термінологія галузі рослинництва на сучасному етапі має певну перевагу, оскільки може виправити ті недоліки, які властиві адаптації запозичень у російській терміносистемі або терміносистемі будь-якої іншої мови, що з'явилася раніше.

Чітко і послідовно застосовувши такі критерії, як однозначна відповідність терміну поняттю, системність, раціональна стислість, словотворча активність, мовна правильність і сповна використавши багатство рідної мови, можна побудувати більш досконалу термінологічну систему.

УДК 378:63:124.5

МАРЧУК В.В., ст. викладач

Науковий керівник – **ЄВТУХ М.Б.**, акад. АПН України, д-р пед. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ОСНОВНІ ТИПИ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ

Досліджуючи проблему формування ціннісних орієнтацій, вчені відзначають, що їх діапазон можна визначати за діапазоном інтересів індивіда, за широтою його зв'язків із навколишнім світом. Враховуючи силу мотиваційного впливу ціннісних орієнтацій на свідомість людини, виділяються ціннісні орієнтації на працю, сім'ю, освіту, громадську діяльність та інші сфери самоутвердження індивіда.

Для проведення класифікації структурних компонентів системи ціннісних орієнтацій використовується ще й культурологічний підхід, тобто, класифікуються структурні компоненти системи ціннісних орієнтацій на основі певного типу культури, керуючись при цьому положенням, що сама культура – це сукупність певних цінностей і їх практичне втілення у різних сферах людської життєдіяльності.

Залежно від типів культури виділяються такі основні типи ціннісних орієнтацій: політична культура, яка включає в себе високу політичну

свідомість і активність, уміння розуміти сутність перебігаючих політичних подій, правильно реагувати на них і відповідно їй – політичні ціннісні орієнтації; моральна культура і моральні ціннісні орієнтації, в основі яких – орієнтація на погодження окремими індивідами своєї поведінки з інтересами інших людей і суспільства в цілому, на знання і дотримання суспільних і загальнолюдських моральних стандартів поведінки, на подолання так званої “подвійної” моралі (моралі “для себе” і моралі “для інших”); естетична культура і відповідно до неї естетичні ціннісні орієнтації, в основі яких лежить розвинуте естетичне сприймання, уміння дати оцінку естетичного у явищах навколишньої дійсності, прагнення до оволодіння естетичною культурою минулого і сучасного етапів розвитку суспільства.

УДК 811’373

МЕЛЬНИК Л.А., здобувач

Науковий керівник – **СЕМИЧЕНКО В.А.**, д-р психол. наук

Кримський гуманітарний університет

МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО АГРОНОМА

Проблема формування позитивного ставлення студентів – агрономів до вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу актуальна і тому потребує відповідного системного аналізу.

Аналізуючи проблему пробудження інтересу до професії агронома у студентів аграрних ВНЗ Ю. Курбатова спирається на класифікацію видів інтересів, підкреслюючи наявність у студентів потреби і позитивного переживання цієї потреби, оскільки при широкому розумінні інтересів їх пов'язують і з іншими потребами, а не тільки з пізнавальними.

Вивчаючи особливості професії агронома, підкреслює її психологічні особливості та основне завдання – удосконалювати сільськогосподарське виробництво, управляти працею механізаторів та інших робітників. Ось чому під час підготовки фахівців потрібно звертати увагу на зацікавленість студентів майбутньою професією, важливість вивчення психолого-педагогічних дисциплін.

На етапі аналізу рівня сформованості фахової мотивації студентів важливо приділити увагу питанням сформованості здатності до професійного саморозвитку, визначенню й обґрунтуванню структури, критеріїв та рівнів їхньої сформованості, а також розробленню діагностики виявлення цих рівнів у процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Слід зазначити, що фактично становлення професійної мотивації студентів відбувається протягом всього навчання у вузі, де він, власне лише починається на новому якісному рівні. Саме тому психолого-педагогічні

умови професійного розвитку студента в цій системі необхідно забезпечувати на відповідному фаховому рівні: врахуванні вікових психологічних змін у психіці студентів, особливостей розвитку і перетворення провідної діяльності суб'єкта, специфіки формування фахових потреб в неперервному професійному розвитку.

Психолого-педагогічні умови розвитку позитивного ставлення студентів аграрного університету до вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу необхідно досліджувати, з одного боку, поєднуючи із створенням сприятливого навчально-виховного середовища, а з іншого боку, їх важливо пов'язати із навчальним процесом у вузі, розробкою діагностичних та експериментальних навчальних систем, сприяючих активізації існуючих та формуванню необхідних психолого-педагогічних умов ефективної системи неперервної освіти студентів (самоаналізу, саморозвитку, самодіагностики) в системі вузівського навчання.

Системний підхід передбачає розгляд самого процесу формування інтересу до психолого-педагогічних дисциплін, як до системи, що розвивається на синергетичних засадах.

УДК 81'1

МИХАЙЛЕНКО О.П., здобувач

Науковий керівник – **ЧЕРЕДНИЧЕНКО О.І.**, д-р філол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОНЯТТЯ МОВНОЇ НОРМИ

Проблема мовної норми – одна з найактуальніших і найскладніших проблем сучасної лінгвістичної науки. Не зважаючи на те, що їй присвячено величезну кількість праць, тут є ще багато суперечливого, а то й зовсім недослідженого. Тільки в поодиноких роботах, та й то здебільшого принагідно, висловлюються ті чи інші думки, зауваження з приводу мовної (мовленнєвої) інтенсифікованої виразності, яка виникає внаслідок свідомого, стилістично заданого відхилення автора (мовця) від кодифікованої літературної норми. Аналізуючи експресивні явища сучасної української мови, які постають на ґрунті її нормативності, виходимо з того, що:

Мовна норма – це система обов'язкових реалізацій, прийнятих у мовленнєвій практиці даного суспільства на даному етапі його історичного (культурного) розвитку, або іншими словами, це сукупність найбільш стійких, традиційних реалізацій елементів мовної структури, відібраних і закріплених суспільною мовною практикою, це сукупність найбільш придатних для комунікативних цілей мовних засобів, що ним користується мовне суспільство. Оскільки лінгвальна діяльність проявляється у різних формах і на різних рівнях, то й мовні норми бувають різних видів і типів. По-перше, є норми місцевих (територіальних) та соціальних діалектів.

Норми літературної мови (літературні норми) – це "сукупність колективних реалізацій мовної системи, прийнятих суспільством на певному етапі його розвитку й усвідомлюваних ним як правильні і зразкові" . Літературні норми являють собою історично зумовлені, відносно стабільні реалізації мовної системи, такі реалізації, що закріплені в кращих зразках мовотворчості і яким віддає перевагу освічена частина суспільства; вони є ідеалізованим втіленням того загального, що вважається обов'язковим у незліченних конкретних актах мовленнєвої комунікації поміж окремими індивідуумами. Норми діалектів (діалектні норми) – це також історично зумовлені, відносно стабільні реалізації мовної системи, але такі реалізації, які закріплені в територіально або соціально обмеженій мовленнєвій практиці. Носій певного діалекту завжди має конкретні уявлення (здебільшого суб'єктивні) про деякі особливості свого мовлення, що сприймаються ним на літературному або інодіалектному тлі, як норми цього мовлення. Діалектні норми – це "природні" норми, вони складаються стихійно і коригуються лише інтуїтивними уявленнями мовців про правильне і неправильне в даному діалекті; вони, на відміну від літературних норм, характеризуються ослабленою імперативністю та недостатньою усвідомленістю, меншою функціональною і стилістичною диференціацією, більшою проникністю і надлишковою варіантністю. По-друге, є норми різних рівнів мовної системи, тобто норми лексичні, фразеологічні, словотворчі, фонетичні (акцентологічні, орфоепічні) та граматичні (морфологічні й синтаксичні). Ці норми являють собою історично зумовлені, відносно стабільні реалізації мовної системи, що закріплені мовленнєвою практикою в ієрархічних ярусах даної мови. По-третє, є норми стильові, міжстильові та стилістичні.

Поняття норми — не лише мовної — за своєю природою прагматичне і відносне, проте аж ніяк не довільне і не суб'єктивне. Норми створюються людьми, однак вони формуються на підставі реальних суспільних законів.

УДК 81'25

РОМАНЕНКО М.О., викладач

Київський національний лінгвістичний університет

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДИОМ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ

У тезі розглядаються фразеологічні вирази, які відображають національно-специфічні риси мови оригіналу. Маючи лінгвістичну чи екстралінгвістичну природу та вмщуючи національно специфічну образність, такі фразеологічні вирази містять особливі образи та засоби вираження з чіткою референцією до традицій, звичаїв, історичних подій, географічних об'єктів нації мови оригіналу. Такі вирази зазвичай є простими чи складними за структурою. Маючи національну специфіку,

вони не можуть бути перекладені за допомогою еквівалентів чи калькування. Так, перекладач може підібрати більш ніж один варіант перекладу таких ідіом. Це може бути звичайний варіант смислового перекладу або художній переклад, який передає не лише лексичне значення, а й афористичну природу, виразність, образність та яскравість фразеологізму мови оригіналу.

Беручи до уваги цілі перекладу та контекст, в якому функціонує ідіома, варто визначити принаймні два основних рівні перекладу ідіом з національною специфікою:

1) рівень виключно смислового перекладу, якого цілком достатньо для передачі лексичного значення більшості ідіом;

2) рівень художнього перекладу, який передбачає переклад не лише лексичного значення, а й афористичної природи, виразність, образність та яскравість фразеологізму мови оригіналу.

Адекватного перекладу національно специфічних ідіом можна досягти шляхом застосування трансформацій, метою яких є перетворення національних образів, змісту, структури фразеологічних виразів та їх адаптування для реципієнтів мови перекладу згідно з її нормами та вимогами.

Трансформації стають неунікними, коли ідіома містить граматичні конструкції, наявні лише в мові оригіналу, наприклад, пасивні конструкції, аналітичні конструкції з допоміжними дієсловами (do, does тощо) в англійській мові.

Іноді трансформації потрібні, щоб полегшити сприйняття денотативного та конотативного значення ідіоми/фразеологічного виразу. Проте деякі ідоми все ж потребують додаткового пояснення в процесі перекладу, якщо значення ідіоми не є експліцитним поза контекстом.

УДК 378.147.111.015.3:159

РОМАНЕНКО С.І., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ВРАХУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА ВІКОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Студент ВНЗ є майже сформованою особистістю, яка характеризується певними індивідуально-сутнісними особливостями.

Особистість – це індивід із соціально зумовленою системою вищих психічних якостей, що визначається залученістю людини до конкретних суспільних, культурних, історичних відносин.

Метою дослідження статті є здійснення спроби обґрунтування можливості вибору форм організації та методів навчання у ВНЗ з урахуванням вікових та індивідуально-психологічних особливостей студентів.

Дослідженню вікових та індивідуально-психологічних особливостей студентського віку приділяли увагу Б.Г. Ананьєв, І.Д. Бех, П.П. Блонський, Л.С. Виготський, І.О. Зимня, І.П. Павлов та ін.

Особистість завершує своє формування у 20-23 роки. Саме цей час є періодом оволодіння молоддю людиною на теоретичному та практичному рівнях певною професією та спеціальністю. У цей період, відповідно до положень вікової психології, для молоді характерні вдосконалення інтелектуальної сфери, достатня сформованість теоретичного мислення, професіональна самовизначеність, розвиток кругозору та моральність сфери особистості.

У юнацькому віці студенти дуже емоційні, найбільш схильні до творчості та наукової діяльності. Юність – це напружений період формування моральної самосвідомості, вироблення ціннісних орієнтацій та ідеалів, стійкого кругозору та громадянських якостей особистості. У студентському віці відбувається усвідомлення своїх якостей, здібностей, можливостей, знань, інтересів, мотивів поведінки, оцінки себе як діяча, що має свої особливості. Виходячи з цих характеристик, необхідно як найбільше залучати студента до наукової роботи, участі в конференціях, екскурсіях на виробництво, зустрічей з фахівцями-економістами.

Отже, вища школа має реалізувати своє найголовніше завдання: не вчити студента, а навчити його вчитись, враховуючи особистість, індивідуальність. Викладач повинен не радити, що, як і коли робити, а показати альтернативу вибору, як її знайти, навчити самого процесу пошуку. Студент, у свою чергу, спираючись на знання та особистий досвід, вибирає і планує свої дії у навчанні. А це докорінно змінює самі стосунки “студент-викладач”, їхні завдання та функції.

УДК 811’373.46

ЧЕРНОБРОВ Ю. А., асистент

Науковий керівник – **КАЗИМІРОВА І. А.**, канд. філол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПЕРШОДЖЕРЕЛА УКРАЇНСЬКОЇ СИНТАКСИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Вивчення окремих терміносистем та підсистем, особливостей їхнього формування, періодизації у процесі розвитку мови і мовознавства – важливе і актуальне завдання сучасної лінгвістики. Дослідження мовних явищ спрямоване на детальний опис та наукове осмислення (або переосмислення) кола лінгвістичних понять, вироблення чітких дефініцій та найменувань, кодифікованого закріплення і функціонування у мовній практиці. Тому кожен період розвитку мови позначений динамічними процесами у її термінології. Ми не можемо вивчати сучасний стан термінології та її майбутні перспективи без дослідження її історії становлення.

Щоб чітко описати шлях розвитку української синтаксичної термінопідсистеми граматичного рівня мови від простого запозичення готових термінів до самостійного утворення за науковими вимогами розглянемо граматичну літературу та її термінологічний склад.

Граматики, одним із складників якої є синтаксис, сягає праць давньоіндійських, давньогрецьких, римських та арабських філологів. В Україні перші граматики з'явилися у XVI – на початку XVII століття. Деякі граматичні відомості зустрічаються у «Букварі» Івана Федорова (Львів, 1574), «Адельфотес. Грамматика доброглаголивого еллино-словенського язика» (1591), «Грамматика словенська...» Л. Зизанія (1596), «Грамматіки...» М. Смотрицького (1619), об'єктом вивчення яких була старослов'янська мова староукраїнської редакції. «Грамматика словенская...» І. Ужевича (рукопис лат. мовою, 1643) описує граматичну будову староукраїнської літературної мови. У названих працях увага зосереджена на теоретичному опрацюванні фонетики та морфології, з синтаксису опрацьовано тільки способи «сполучення частей слова». Отож, синтаксична термінологія тут практично не представлена.

Інтенсивний розвиток синтаксису російської мови у XIX столітті (граматики М. І. Греча, О. Х. Востокова, Ф. І. Буслаєва, К. С. Аксакова, М. О. Некрасова, О. О. Потебні та інших) мав великий вплив на формування граматичної думки в Україні. У першій половині XX століття граматики з питомою українською синтаксичною термінологією ще не знаходимо. Граматика М. Лучкая (1830 р.) написана латинською мовою, граматика І. Левицького (1834 р.) – німецькою, Й. Лозинського (1936 р.) та І. Вагилевича (1846) – польською. Випрацювання української синтаксичної термінології на живомовній національній основі припадає на другу половину XIX ст. Частина термінів запозичується з російської, польської мов, паралельно починається процес творення термінів на українській мовній основі. Національне переважно вироблялося в західноукраїнських граматах М. Осадці, П. Дячана, О. Огоновського, О. Партицького, С.Смаль-Стоцького і Т.Гартнера та ін.

У Східній Україні випрацювання термінів припадає на початок XX століття коли було знято заборону друкуватися українською мовою і розширено сфери функціонування української мови. Синтаксична термінологія продовжує процес систематизації та уніфікації в граматах М. Грунського, І. Залозного, О. Ізюмова, В. Мурського, І. Нечуя-Левицького, Г. Шерстюка та інших.

Отже, становлення синтаксичної термінології починається досягненнями граматичної думки XVI століття, з яких в українську мову прищепилися запозичені терміни. Вироблення термінології на народній основі починається в західноукраїнських граматах в другій половині XIX століття, а на початку XX активно продовжується в Східній Україні. В цей час мовознавці чітко усвідомлювали необхідність вдосконалення термінології для адекватного розуміння останньої і, як результат, полегшення навчального процесу.

УДК 811'373

ЯНКЕВИЧ Ю.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ГІБРИДНА ПОЛІСЕМІОТИЧНА ПРИРОДА ІНТЕРНЕТУ І ЇЇ ВІДЗЕРКАЛЕННЯ В ПОВСЯКДЕННІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Мережне спілкування в чатах, на тематичних форумах (конференціях), в гостьових книгах, блогах, а також за допомогою електронної пошти здійснюється на основі природних мов, проте з наростаючим використанням різних немовних знаків і повідомлень (творів) графічних, музичних, образотворчих (наприклад, фотографії або вітальні листівки в аттачменті до вербального е-мейлу). На сьогодні це є дуже актуальним. Істотно, що навіть в найпростіших випадках в інтернет-комунікації використовується більш ніж одна семіотика: як мінімум, окрім знаків мови, потрібні деякі спеціальні знаки Інтернету (електронна адреса одержувача листа і знання знаків-команд, за допомогою яких лист відсилається).

Користувачі швидкісного інтернет-спілкування стали замінювати буквені записи частотних слів і зворотів аббревіатурами або небуквеними знаками, або комбінуючи аббревіацію, цифри і/або фонетичну транскрипцію. Широко відомі, наприклад, такі за походженням американські аббревіатури, як *IMHO* (In My Humble Opinion, тобто "на мою скромну думку"); *WB* (Welcome Back "З поверненням"); *IC* (I See "Бачу!, Дійшло!"); *CUL8R* (See You Later" "Побачимося пізніше, бувай"); *LOL* (Laughing Out Loud "Я помираю із сміху") і т.п.

Таким чином, наймасовіша і найелементарніша комунікація в Інтернеті (чати, електронна пошта, конференції), різносеміотична (креолізована) по своїй природі, здійснює вплив на спілкування також і за межами Інтернету.

"Всесвітність" (або глобальність), мови Інтернету відрізняється від інтернаціональності науково-технічної мови. Англійські терміни інформатики приходять в спільну мову з усного неофіційного спілкування, е-мейлів і чатів програмістів на рідній мові, набуваючи в комп'ютерному слегові місцевий колорит. Тому більшість текстів Інтернету (чати, приватне листування, блоги, гостьові книги, конференції, основні жанри інтернет-журналістики) володіють, на відміну від науково-технічних текстів, виразною національною своєрідністю, оскільки будь-яка інтернет-мова в своїй основі – це перш за все та або інша національна мова.

УДК

ЯРМАК О.М., ст. викладач

**АНАЛІЗ ФІЗИЧНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ І ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ В КОМПЛЕКСНІЙ СИСТЕМІ ОЦІНКИ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ЮНАКІВ
15–17 рр.**

Проаналізувавши в комплексній системі оцінки фізичного стану рівень фізичної працездатності і фізичної підготовленості юнаків 15-17 років та враховуючи результати факторного аналізу, а також орієнтуючись на те, що показники, які складають основу даних факторів отримуються під час рухового тестування, інтегральна оцінка фізичної працездатності і підготовленості організму юнаків 15-17 років повинна враховувати: інтегральний показник фізичної працездатності і підготовленості (в балах); оцінені показники фізичної працездатності; оцінені показники фізичної підготовленості; кількість показників фізичної працездатності і підготовленості, що включені в модель.

Врахування високої варіативності окремих показників і використання закону Гаусса для розрахунку шкали оцінки показників фізичної підготовленості для показників, варіативність яких відповідає нормальному розподілу, дозволило отримати результати розподілу обстежених юнаків за окремими показниками.

Аналіз фізичної працездатності і фізичної підготовленості юнаків 15-17 років за показниками результатів рухових тестів дозволив встановити наступне: вимірювані показники фізичної працездатності і фізичної підготовленості юнаків 15-17 років, що відповідають закону нормального розподілу, допустимо розраховувати виходячи з «правила трьох сигм», спираючись на дані, отримані в дослідженні; нормативні рівні показників фізичної працездатності і фізичної підготовленості юнаків 15-17 років, що мають збільшену варіативність необхідно розраховувати з кроком $0,5\sigma$, з метою зменшення впливу екстремумів на розподіл варіаційного ряду за рівнями.

УДК 611

МАРЧУК В.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

**ЕМОЦІЇ – ЯК ЧИННИК ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ
ОСОБИСТОСТІ**

Ціннісна свідомість людини творить власний світ емоційних переживань, ціннісних образів тощо. У ціннісній формі людина не об'єктивує, а суб'єктивує навколишню реальність, наділяючи її людськими смислами, саме тому "... цінністю є лише те, що усвідомлюється,

переживається як цінність. Світ цінностей – це світ саме практичної діяльності” [1].

Цінності розглядаються вченими з позицій діяльнісного аспекту і визначаються як структурний елемент діяльності людини і як об'єктивна значимість явищ, ідей, емоцій, речей, що зумовлена потребами й інтересами соціального суб'єкта, тобто цінністю є не тільки наше ставлення до об'єктивних речей, а й предмет, який знаходить потреба для свого задоволення. Оскільки цінності – явище соціальне, то важливими характеристиками їх виділяються об'єктивна значущість і суб'єктивна норма, а критерії ціннісного вибору є завжди відносними в силу того, що вони зумовлюються емоціями та історичними обставинами.

Виступаючи як цінність і як оцінка, емоції включаються у дві різні системи відношень. Перша – це відношення суб'єкта діяльності до її мети, до обставин, що допомагають або ж заважають її досягнення, і друга – відношення людини до самої діяльності. Якщо емоції у ролі оцінки виступають як регулятори діяльності (О.М. Леонт'єв), тобто виконують у даному випадку регулюючу функцію, то як самостійна цінність вони стають “одним із мотивів діяльності” (В.І. Додонов).

Через емоційну сферу людини проявляється також діалектичний зв'язок ціннісних орієнтацій з потребами. Якщо будь-який об'єкт, що являє у даний момент певну цінність для суб'єкта, багаторазово сприймається суб'єктом і дана цінність постійно є об'єктом емоційного переживання, то вона згодом трансформується у настійну потребу людини. Цей процес проходить декілька етапів, зокрема, по-перше, певний об'єкт, явище викликають у індивіда тимчасове позитивне емоційне переживання; по-друге, пережите позитивне емоційне відношення до даного об'єкта поступово закріплюється у пам'яті людини і починає відтворюватися відповідними стимулами навіть поза тими ситуаціями, які сприяли позитивним емоційним переживанням, незалежно від них; і по-третє, об'єкт, явище стають цінністю для людини внаслідок виникнення потреби у них, яка й спонукає до певного виду діяльності (Б.І. Додонов).

УДК

КОЛОСОВСЬКА В.В.., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОГРАМА “РУХЛИВІ ІГРИ З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ” У ЗМІСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ

Сучасні загальноосвітні заклади потребують фахівців нового покоління, які повинні володіти інноваційними технологіями для здійснення ефективного навчально-виховного процесу. Великого значення набуває впровадження у роботу з молодшими школярами

різноманітних форм ігрової діяльності, що є актуальним при пропеденні уроків фізичної культури та позанавчальних виховних заходів.

Одним із пріоритетних напрямів у вирішенні проблеми підготовки вчителів початкових класів до організації спортивно-масової роботи є формування знань, умінь та навичок з використання рухливих ігор у педагогічній діяльності.

Специфіка рухливих ігор вимагає від майбутніх фахівців оволодіння термінологічним апаратом, здійснення індивідуального та диференційованого підходу до учнів, використання рухливих ігор як пізнавального, розвивального, оздоровчого та виховного засібів.

Для цього була розроблена програма “Рухливі ігри з методикою викладання” та проаналізовано ефективність її впровадження у зміст підготовки майбутніх учителів до організації спортивно-масової роботи з учнями початкових класів.

УДК 348.1

ГОЛОС А.А., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСВІТНІЙ ВЕБ-КВЕСТ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

(за матеріалами вивчення іноземної мови)

Входження України до міжнародного освітнього простору обумовлює необхідність пошуку нових ефективних шляхів навчання студентів аграрних університетів професійному іншомовному спілкуванню, зокрема в процесі самостійної позааудиторної роботи (далі СПАР) на яку відводиться не менш як 50% часу.

Безумовно, найкращим способом формування професійної іншомовної компетентності студентів є перебування у країні, мову якої вони вивчають. Проте, враховуючи реальні умови навчання, дієвим засобом забезпечення необхідного рівня сформованості у випускників професійної іншомовної компетентності є їх занурення в автентичне віртуальне середовище – Інтернет.

Використання творчих пошукових методів, веб-навчання в позааудиторний час дозволяють студентам: реалізувати комунікативний підхід у навчанні; спростити процес пошуку/обробки інформації; отримати досвід участі в різних видах практичної роботи; формувати навички і вміння самостійної діяльності, в тому числі, вміння працювати з автентичними матеріалами; розвивати критичне мислення; реалізувати власний творчий потенціал.

Питання активізації СПАР студентів засобами інформаційних технологій постійно знаходиться у сфері інтересів дослідників і практиків (Власов Є.А., Полат Є.С., Цатурова І.А., Vornat R., Cohen V.B., Eisenstadt

М., О’Shea Т. та ін). Одним із перспективних засобів організації СПАР студентів, представлених у сучасній науковій літературі, є освітній веб-квест (веб-сторінка).

З точки зору електронного навчання (web-based learning) веб-квест – це організований у спеціальний спосіб вид дослідницької діяльності, який студенти виконують в ході пошуку інформації в мережі за вказаними викладачем адресами. У педагогічній літературі веб-квест розглядається як проблемне завдання з елементами рольової гри для виконання якого студенти використовують інформаційні ресурси Інтернет. Веб-квести можуть охоплювати окрему тему, виконуватись студентами у підгрупах, можуть бути міждисциплінарним, довго/короткостроковими, різної складності.

Для максимальної ефективності веб-квест повинен складатися з наступних частин: введення (опис теми, строк виконання), завдання (опис проблемної задачі), посилання на Інтернет ресурси та ін. джерела інформації, опис етапів виконання роботи, додаткові матеріали/пояснення щодо опрацювання отриманої інформації, висновки.

Отже, використання веб-квестів в процесі СПАР сприяє формуванню не лише необхідного рівня професійної іншомовної компетентності студентів, надаючи їм можливість використовувати мову за її прямим призначенням – як засіб спілкування, а й розвиває навчальну й інформаційну компетенції студентів, необхідні для адаптації в майбутній професійній діяльності.

УДК 81’373.421:821.161.2

ДЕНИСЕНКО І.І., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ilona-krasnyuk@yandex.ru

ЛЕКСИЧНА СИНОНІМІЯ У ТВОРІ О.ЗАБУЖКО “МУЗЕЙ ПОКИНУТИХ СЕКРЕТІВ”

Синоніми (*від грецького – однойменний*) – це слова, що означають назву того самого поняття, спільні за своїм основним значенням, але відрізняються значенневими відтінками або емоційно-експресивним забарвленням.

Незважаючи на те, що проблема синонімії досліджується уже досить давно, цілковитої єдності поглядів на природу цього явища у мовознавчій науці досі не існує, немає ще і єдиного усталеного визначення синонімів.

Лексична синонімія тісно пов’язана з багатозначністю. Синоніми часто також відмінні й за вживаністю, за сферою поширення й за ступенем активності в мові. Серед лексичних синонімів (за класифікацією М. Я. Плющ та ін.) виділяються: **1) стилістичні**, наприклад *говорити* і *балакати* (друге слово доречне в розмовному стилі); **2) семантичні**, наприклад *вивчати* і *штудіювати* (у значенні другого слова є відтінок

“ретельно вивчати”); **3) семантико – стилістичні**, наприклад *архітектор і зодчий* (друге слово має відтінок урочистості).

У творі Оксани Забужко “Музей покинутих секретів” письменниця використовує велику кількість різних синонімів, що дає можливість відшукати точне, доречне слово для правильного, виразного і яскравого оформлення висловлюваної думки. Винятково велике значення має синоніміка для надання вислову стилістичної досконалості

У представленому творі Оксани Забужко переважають стилістичні та однокореневі синоніми, які допомагають підібрати точне висловлення, з їхньою допомогою авторка уникає стилістично невиправданих повторів.

Творчість О. Забужко багато в чому засвідчує майстерне використання нею синонімії української мови. Щоб додати текстам виразності та емоційності, авторка добирає, замість традиційно доречних у конкретній ситуації слів, незвичні, на перший погляд, синоніми, збільшуючи таким чином концентрацію закладених характеристик. Завдяки нетрадиційному слововживанню та словотворенню вона вибудовує свої твори так жваво, що під час читання створюється ефект живого спілкування.

Переконливість і виразність художнього відтворення дійсності і правдивого зображення письменницею картин, образів, ситуацій забезпечується не самим кількісним багатством авторського словника, а ґрунтуються, насамперед, на вдумливому підході автора до слова. Таким чином, можна зазначити, що О. Забужко використовує синоніми у своїх творах не тільки для урізноманітнення контексту, вони несуть на собі ще і певне смислове навантаження.

УДК 371. 134 : 63 : [81’ 24]

ЧЕРНИЦУК Ю.І., асистент

Білоцерківського національний аграрний університету.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД В ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Теза присвячена проблемі формування мотивації майбутніх аграріїв під час самостійної роботи з іноземної мови. У наш час особливого значення набувають освітні процеси. Освіта повинна готувати людину, органічно адаптовану до життя у світі багатомовних зв’язків від контактів із найближчим оточенням до глобального спілкування.

Мета даної статті полягає в структурній мотивації майбутніх аграріїв до професійного спілкування в іншомовному середовищі та визначити основні засоби формування мотивації, а також можливості використання індивідуального підходу в процесі організації самостійної роботи студентів під час вивчення іноземної мови у ВНЗ.

Проблема індивідуального навчання іноземної мови полягає в організації та підходах до навчального процесу у ВНЗ з урахуванням особистісних потреб, інтересів та індивідуальних психофізіологічних особливостей студентів.

Головною метою навчання іноземним мовам у вищих немовних закладах є підготовка фахівців до практичного володіння іноземною мовою з професійно орієнтованим спрямуванням. Тобто опанування іноземної мови розглядається як процес набуття студентами комунікативної компетенції для практичного користування іноземною мовою: працювати з відповідною іншомовною літературою з фаху, брати участь у бесідах та міжнародних конференціях, писати статті іноземною мовою, листуватися з іноземними партнерами. Український фахівець повинен бути конкурентоспроможним, повинен вміти застосовувати свої знання, набуті впродовж життя, у власній практичній діяльності.

УДК 378:81'25

ВАЙНЕР В.Д., асистент кафедри іноземних мов

Білоцерківський національний аграрний університет

Здобувач Київського національного лінгвістичного університету, прикріплена до кафедри методики викладання іноземних мов

Науковий керівник – **МАЙЕР Н.В.**, кандидат педагогічних наук, Київський національний лінгвістичний університет

Viktoriya-vajner@yandex.ru

РОЛЬ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

З часом змінюються традиційні уявлення про перекладацьку діяльність, ускладнюється професійна модель перекладача. Перш за все зміни стосуються практичної цінності знань іноземної мови, здобутих у процесі навчання. У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти наголошується на необхідності формування у тих, хто вивчає іноземну мову, стратегічної компетентності – здатності використовувати стратегії, необхідні для реалізації компетентностей, сформованих у ході вивчення тієї чи іншої мови, що передбачає «переорієнтацію з процесу на результат освіти». У зв'язку з цим розпочалося дослідження навчально-стратегічної компетентності в рамках окремих професійних компетентностей.

Більшість вчених, які займаються проблемою формування перекладацької компетентності (М.Орозко, С.Себокова, К.Шеффнер та інші), погоджуються виділяти навчально-стратегічну компетентність, що підтверджує важливість її формування в процесі професійної підготовки перекладача, а отже, і важливість включення її до структури перекладацької компетентності. Ця компетентність значно розширила своє

первинне значення, вийшла за рамки своєї «компенсаторної» функції і на сьогодні представляє собою надійний захисний щит для всіх тих студентів-перекладачів, які використовують вивчену іноземну мову у процесі перекладацької діяльності.

Стратегії перекладу визначаються з урахуванням певного соціокультурного контексту, складних ситуацій, типу тексту іноземною мовою, його цілі, з урахуванням характеристик відправника іншомовного тексту і отримувача перекладеного тексту та інше. При цьому, як відмічають дослідники перекладу (В.А.Іовенко, 1992, Л.К.Латишев, 1988; Л.Г.Нечаєв, 1987), один і той самий текст може бути перекладений по-різному, тим не менш обрані стратегії перекладу тексту іноземною мовою можуть бути визнані адекватними, оптимальними для певної професійної ситуації.

Навчально-стратегічна компетентність не просто компенсує прогалини у знаннях, а правильно скеровує здобуті у процесі навчання знання. Тому акцентувати увагу варто не на навчанні самих стратегій, а навчати стратегіям разом з мовою. Е. Келлермен влучно висловився з цього приводу, «немає виправдання тим викладачам, які вчать студентів формувати компенсаторні стратегії... краще вчіть студентів мові, але дайте можливість стратегіям просто наглядати за ними».

Отже, у контексті перекладацької компетентності разом з іншими своє місце має посісти і навчально-стратегічна компетентність, роль якої полягає у правильному використанні здобутих знань, навичок і вмінь у процесі здійснення перекладачем своїх професійних функцій.

УДК 378.147+378.018.43/.091.2

ШМИРОВА О.В., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Olga.5_Shм@rambler.ru

СПОСОБИ ОДЕРЖАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Дистанційне навчання – це спосіб навчання на відстані, при якому викладач і студенти фізично перебувають у різних місцях. Історично, дистанційне навчання означало заочне навчання. Однак сьогодні це засіб навчання, що використовує аудіо, відео та комп'ютерні канали зв'язку.

Дистанційна освіта тісно пов'язана з дистанційним навчанням. Прийнято вважати, що дистанційна освіта – це процес передачі знань (за нього відповідальний викладач та інститут), а дистанційне навчання – це процес одержання знань (за нього відповідальний студент).

За способом одержання навчальної інформації розрізняють: синхронні навчальні системи та асинхронні.

Синхронні системи припускають одночасну участь у процесі навчальних занять студентів і викладача. До таких систем належать:

інтерактивне ТБ, аудіо графіка, комп'ютерні телеконференції, IRC, MUD, MOO.

Асинхронні системи не вимагають одночасного зв'язку студентів і викладача. Студент сам вибирає час і план занять. До таких систем в дистанційній освіті належать курси на основі друкованих матеріалів, аудіо/відео касет, електронної пошти, WWW, FTP.

Змішані системи це ті, що використовують елементи як синхронних, так і асинхронних систем.

За технічною основою передачі даних можна виділити такі форми дистанційного навчання:

- розсилання друкованих матеріалів поштою (характерне для традиційного заочного навчання);
- розсилання аудіо- і відеокасет;
- засобами аудіо графіки (Audiographics);
- через інтерактивне ТБ і відеоконференції;
- через телеконференції, IRC, MOO, MUD (Internet);

через електронну пошту та листи розсилання (Internet);

через WWW (Internet).

Останнім часом Internet витісняє інші форми. Це пов'язане із трьома обставинами:

- технічний розвиток Internet-технологій, що дозволяють більше дешевими та зручними засобами імітувати будь-яку навчальну модель;
- простота підключення до мережі Internet;
- низька вартість підключення.

УДК 378.147

ЛОБАЧОВА С.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

Науковий керівник – **Спіцин Є.С.**, канд пед. наук

ГНОСТИЧНІ ЗДІБНОСТІ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ

Справжній професіоналізм неможливий без розвитку загальних здібностей людини, вироблення системи особистих цінностей, моральної вихованості, розвитку внутрішньої мотивації діяльності.

Ефективність діяльності спеціаліста визначається не тільки властивостями його особистості, але і рівнем функціонування пізнавальних процесів. Тому формування особистості спеціаліста передбачає активізацію та вдосконалення психічних пізнавальних процесів відповідно до вимог спеціальності і професійної діяльності в цілому.

Теоретичні знання, які засвоюються у ВНЗ, побудовані відповідно до внутрішньої логіки окремих наукових дисциплін, визначаються предметами, цілями та завданнями останніх. Вони є результатом аналітичного ро-

зв'язання науково-теоретичних проблем і, як правило, носять узагальнений та абстрактний характер. Ці знання відображають сутність і закономірності певних явищ, процесів; вони відіграють роль загальних принципів, що спрямовують навчальну діяльність студентів, але їх практичне використання залежить від конкретних умов діяльності перекладача. Остання ж буде відбуватися відповідно до своїх особливих і специфічних законів. Так, проблеми, з якими стикається перекладач, мають цілісний і комплексний характер. Їх розв'язання вимагає синтезу знань з різних теоретичних дисциплін, включення їх до категоріального апарату професійного мислення перекладача. Тобто, ефективність професійної діяльності залежить не лише від знань та навичок, але й від здатності застосовувати ці знання на практиці.

Підготовка перекладача-професіонала потребує вдосконалення процесу формування студента-майбутнього перекладача як особи, котра у своїй трудовій діяльності застосовуватиме набуті знання, сформовані уміння, навички, що, в свою чергу, забезпечить ефективність професійної діяльності в межах його компетенції. Гностичні здібності при цьому відіграють першочергову роль, адже саме в основі цих здібностей лежить уміння індивіда аналізувати матеріал та синтезувати перекладацькі рішення.

Навчання студентів є ефективним за умови, що між елементами навчального матеріалу існує логічний зв'язок, а максимально ефективним воно буде, коли з самого початку студент матиме можливість застосовувати нові знання.

Крім того, при організації занять слід пам'ятати, що повторення в поєднанні з постійним прагненням до вдосконалення забезпечує формування певних навичок.

Розвиток гностичних здібностей у студентів – майбутніх перекладачів сприятиме, на нашу думку підготовці спеціалістів, озброєних актуальними знаннями, з гнучким мисленням, творчою ініціативою та високим адаптаційним потенціалом.

УДК 316.613.5

ТИМЧУК І.М., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

timchuki@ukr.net

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ СПІЛКУВАННЯ - ПРОВІДНА ВЛАСТИВІСТЬ ВИКЛАДАЧА-ГУМАНІСТА

Викладач-гуманіст сприймає студента як рівноправного партнера в спілкуванні, активного суб'єкта власної діяльності. Спілкування такого викладача буде суб'єкт - суб'єктним, тобто, особистісно орієнтованим. Можливість оволодіння таким видом спілкування визначається, насамперед, типом викладача.

Стиль спілкування – це індивідуально-стабільна форма комунікативної поведінки людини, яка проявляється в будь-яких умовах взаємодії: в ділових і особистісних стосунках, у керівництві, прийнятті рішень і розв'язанні конфліктів.

А.В. Петровський виділяє навчально-дисциплінарну та особистісно орієнтовану моделі педагогічного спілкування. Основними способами спілкування при навчально-дисциплінарному стилі є настанови, вказівки, роз'яснення, зауваження, заборони. Це суб'єкт-об'єктне спілкування.

Викладачі, яким властива особистісно-орієнтована модель спілкування, сюди ми відносимо педагогів-гуманістів, пріоритетного значення надають розвитку творчого потенціалу вихованців, розпізнанню індивідуальної своєрідності. Для їхнього спілкування із студентами характерна орієнтація на співробітництво, індивідуальний підхід, довірливі міжособистісні стосунки, врахування інтересів, емоційних станів і якостей вихованців. В арсеналі дидактичного способу впливу в таких викладачів переважають методи і прийоми позитивного стимулювання і заохочення.

Та не потрібно перетворювати дружні стосунки на панібратські. А.С. Макаренко застерігав: „З вихованцями керівний і педагогічний персонал завжди повинен бути ввічливим, стриманим... педагоги і керівники ніколи не повинні припускати з свого боку тону фривольного: зубоскальства, розповідання анекдотів, ніяких вільностей у мові, передражнювання, кривляння тощо. З другого боку, зовсім неприпустимо, щоб педагоги і керівництво у присутності вихованців були похмурими, дразливими, крикливими”.

Ми дійшли до висновку, що головним стилем спілкування викладача-гуманіста має бути демократичний тип особистісно орієнтованого спілкування. Головним принципом і ознакою цього типу є сприйняття партнера як індивідуальності, а не представника якоїсь соціальної категорії або групи. У демократичному спілкуванні завжди існує інтерес до співрозмовника і установка на те, що його особистісні якості гідні схвалення і поваги. Другий принцип полягає в тому, що у ставленні до нього існує своєрідна „презумпція невинуватості”, коли його поведінка трактується переважно на його користь, а всі компрометуючі обставини підлягають сумніву і ретельній перевірці. Партнер оцінюється, насамперед, за його моральними та інтелектуальними якостями, причому розбіжності в поглядах не спричиняють недоброзичливих почуттів до нього. Якщо в судженнях або вчинках партнера є негативні моменти, в ньому все ж таки намагаються відшукати позитивні сторони і можливість дати йому проявити себе з кращого боку.

УДК 378.22.376

ПОГОРІЛА С.Г., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

pogorilasv@ukr.net

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНО ЗНАЧУЩИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВНЗ

Сучасні зміни в житті суспільства значною мірою позначаються на особливостях професійної підготовки. Цим зумовлена серйозність вимог до суб'єкта навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі – викладача.

Метою нашого дослідження є визначення ролі педагогічних властивостей у підготовці майбутніх викладачів ВНЗ.

Щоб підготувати конкурентоспроможного фахівця, вищий навчальний заклад повинен мати високопрофесійний викладацький склад. Випускникам магістратури слід бути готовими до роботи в науково-педагогічному колективі, вміти самостійно приймати організаційні рішення, проявляти творчі здібності в професійно-педагогічній діяльності. Від рівня професійної майстерності викладачів залежить результат фахової підготовки студентів та ефективність їхнього особистісного зростання. Саме тому Законом України «Про вищу освіту» передбачені певні зобов'язання науково-педагогічних працівників: постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію; забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання дисциплін у повному обсязі освітньої програми відповідної спеціальності; додержуватися норм педагогічної етики, моралі; поважати гідність осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах.

До професійних та особистісно значущих властивостей науково-педагогічного працівника також відносять: сформованість навичок володіння нормативним мовленням та розвиненість мислення (мислення має бути педагогічним), здатність застосовувати знанневий досвід для вирішення педагогічних завдань та розв'язання педагогічних ситуацій, оптимістичність, педагогічний такт, вимогливу доброту.

Найсуттєвішими особистісними якостями педагогічного працівника з точки зору ефективності педагогічної діяльності є: гуманність, громадянська відповідальність, соціальна активність, справжня інтелігентність – високий рівень розвитку інтелекту, освіченість у галузі предмета викладання, ерудиція, висока культура поведінки, правдивість, справедливість, порядність, чесність, гідність, працьовитість, самовідданість, інноваційний стиль науково-педагогічного мислення, готовність до створення нових цінностей і прийняття творчих рішень, любов до предмета, який викладається, потреба в знаннях, у систематичній самоосвіті, здатність до міжособистісного спілкування, ведення діалогу, переговорів; наявність педагогічного такту, що визначає стиль поведінки

викладача, спричиняє упевненість у його доброзичливості, чуйності, доброті та толерантності.

Особлива увага серед питань, що досліджуються вченими-педагогами, приділяється проблемам педагогічної етики. Визначено такі основні групи етично-педагогічних якостей викладача: моральний вибір та ставлення викладача до своєї професії; етичне спрямування ставлень до студентів та до інших учасників педагогічного процесу; етичне ставлення викладача до соціального середовища та суспільного життя.

У структурі педагогічно значимих властивостей викладача ВНЗ вчені обґрунтовують необхідність такої риси як креативність. Розвиток креативності сприяє досягненню спеціалістом високого рівня професіоналізму, духовної вершини, тобто сприяє самоактуалізації особистості.

Отже, важливими факторами розвитку професійно важливих властивостей викладача є наявність внутрішньої мотивації, емоційно позитивного ставлення до професійної діяльності та готовності викладача до орієнтованого на особистість навчання, в основі якого лежить погляд на педагогічну взаємодію і спілкування як на суб'єкт-суб'єктний процес. Наявність таких властивостей сприятиме розвитку у майбутнього викладача пізнавальної, дослідницької позиції відносно студентів.

Професійно важливі якості майбутнього економіста можна згрупувати в чотири основних блоки: динамічний, інтелектуальний, особистісний та мотиваційний.

Тому, індивідуалізація навчання майбутніх економістів включає в себе: максимально можливу самостійність студентів у виборі шляхів та засобів практичної реалізації основних теоретичних положень матеріалу, що вивчається; реалізацію особистісних можливостей кожного: організаторських, методичних, наукових; самостійний вибір навчальних програм, підручників, методичної документації, а також форм звітності та самоконтролю; надання умов та можливостей для спеціалізації за окремими напрямками дисципліни, що вивчається.

УДК 611.1

ІВАЩЕНКО О. О., здобувач

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

ЛІДЕРСТВО ЯК ЧИННИК РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧОЛОВІЧИХ ЗБІРНИХ СТУДЕНТСЬКИХ КОМАНД З ІГРОВИХ ВИДІВ СПОРТУ

Постановка проблеми. Підготовка спортсменів з ігрових видів спорту (волейбол, баскетбол, гандбол, міні-футбол) представляє собою складний педагогічний процес. Він постійно удосконалюється. Один з

важливих напрямків такого удосконалення – впровадження системного підходу.

Системність в підготовці спортсменів з ігрових видів спорту проявляється дуже різноманітно. Як систему ми розглядаємо підготовку в багаторічному аспекті: від початкового відбору дітей 10 - 12 років до підготовки команд вищих розрядів – період діяльності 15 –20 років. Якщо розглядати організацію процесу підготовки гравців з точки зору тих підрозділів, в яких здійснюється робота, то її складають: шкільні спортивні секції, секції при різних спортивних клубах, школи-інтернати спортивного профілю, ДЮСШ - випускники яких складають збірні команди вищих навчальних закладів, що представляють інтереси ВНЗ на змаганнях різних рівнів. До складу збірних команд з ігрових видів спорту у вищих навчальних закладах входять гравці різної кваліфікації, що ускладнює роботу тренера-викладача з урахуванням системи навчально-тренувального процесу, який має ліміт часу. Тому управління тренера командою повинно бути цілеспрямованим. Мета управління процесом підготовки гравців може бути визначена як кінцевий стан системи багаторічної підготовки гравців, які потрібно забезпечити на данній стадії управління. Управління не може бути ефективним без інформації про стан управляючої системи.

Змагання – необхідна умова, виявляюча результативність та талановитість в спорті, те що найбільш цікаво в ньому.

В спортивних іграх управлінські функції тренера можуть здійснюватись лише під час півхвилинних перерв, замін, в перервах між партіями. Інших каналів, по яким можлива передача інформації від тренера, під час змагань немає. Тим не менш змагання триває доволі довго, і такої короткочасної інформації, особливо в спортивних іграх, недостатньо для рішення задач з багато невідомими в процесі взаємодії групи спортсменів при активній протидії суперників. [2] В спортивних іграх координація групового управління в процесі змагання здійснюється шляхом взаємочередуючих корекцій, а також завдяки пристосуванню до лідера. Тому однією з важливих проблем групового управління, і зокрема управління тактичними діями в ході змагання, є проблема лідерської поведінки.

Саме тому, ми поставили собі за мету проаналізувати проблему лідерства у сучасній системі підготовки кваліфікованих спортсменів з ігрових видів спорту.

Методи й організація дослідження. Методами дослідженнями стали: аналіз літературних джерел, опитування, бесіди, анкетування, порівняння.

Для реалізації мети дослідження нами були використані такі методи:

- теоретичний аналіз і узагальнення даних спеціальної літератури і досвіду передової практики з проблеми дослідження;
- психологічні дослідження: психологічного клімату в колективі методики на виявлення схильності до лідерства та керівництва;

- методи математичної статистики.

На основі розподілу процесу багаторічної підготовки спортсменів дослідження проводились в збірних чоловічих командах ВНЗ з ігрових видів спорту (баскетбол, гандбол, волейбол, міні-футбол) різної кваліфікації (III розряд – 14 чол.; I розряд – 80 чол.; II – 31 чол.; КМС – 16 чол.; МС – 2 чол.) 1988 – 1984 року народження.

Результати дослідження та їх обговорення.

Результати психологічного тестування свідчать про те, що спортсменам з ігрових видів спорту різної кваліфікації належать всі форми соціально-поведінкових проявів, а також всі типи нервово-психичної стійкості особистості. На основі аналізу характерологічних проявлень особистості спортсменів з ігрових видів спорту можна затвердити, що у них спостерігається тенденція до закріплення товарисько-рухомого типу характерологічних проявів. Тим часом можна спостерігати менш виразну тенденцію до закріплення товарисько-врівноваженого та нестримано-неврівноваженого типів характерологічних проявів. При цьому у всіх ігрових видах спорту (баскетбол, волейбол, гандбол, міні-футбол) різної кваліфікації (IIIр. – МС) трапляються окремі випадки закріплення стримано-неврівноваженого, скутого-неврівноваженого, стриманого-врівноваженого, а також нестримано-інертного типів характерологічних проявів (табл. 1).

Таблиця 1.

Результати психологічного тестування, розкриваючі особливості характерологічних проявів особистості кваліфікованих спортсменів з ігрових видів спорту

№ п/п	Характерологічні прояви особистості спортсменів (%)	Вид спорту			
		волейбол	міні-футбол	гандбол	баскетбол
1.	Товарисько-рухомий	55,6	40,6	31,3	40
2.	Товарисько-врівноважений	22,2	31,2	37,5	28,6
3.	Стримано-рухомий	2,8	6,3	9,4	8,5
4.	Стримано-врівноважений	-	6,3	12,5	5,7
5.	Товарисько-інертний	5,5	6,3	3,1	5,7
6.	Товарисько-неврівноважений	8,3	3,1	-	-
7.	Стримано-неврівноважений	-	-	3,1	2,9
8.	Нестримано-врівноважений	2,8	3,1	3,1	5,7
9.	Нестримано-рухомий	-	3,1	-	2,9
10.	Нестримано-неврівноважений	2,8	-	-	-

В результаті обробки отримані кількісні показники, відображаючи той або інший варіант схильності до лідерства (табл. 2).

Таким чином, результати психологічного тестування говорять про те, що процес багаторічного спортивного удосконалення накладає певний відбиток на характерологічні проявлення особистості спортсмена.

За допомогою методики на виявлення схильності до лідерства (Є.В.Мосейко, Н.Є.Нелісова) ми оцінюємо здатність кожного гравця

впливати на своє оточення (тобто вести за собою, спонукати до діяльності).

Таблиця 2.

Кількісні показники відображаючі схильність до лідерства збірних команд з ігрових видів спорту

Збірні команди	Схильні до лідерства, %	Не схильні до лідерства, %
Баскетбол		
A (n = 12)	66,7	33,3
Б (n = 14)	57,1	42,9
В (n = 12)	75	25
Волейбол		
A (n = 10)	80	20
Б (n = 10)	60	40
В (n = 9)	66,7	33,3
Г (n = 10)	70	30
Міні-футбол		
A (n = 12)	75	25
Б (n = 10)	70	30
В (n = 13)	38,5	61,5
Гандбол		
A (n = 12)	83,3	16,7
Б (n = 13)	77	23
В (n = 10)	70	30

В результаті виявлення схильності до лідерства збірних команд з ігрових видів спорту (баскетбол, волейбол, міні-футбол, гандбол), можна спостерігати за тим, що більшість гравців команди має хороші задатки, щоб впливати на людей, які їх оточують, змінювати їхню думку, керувати іншими. У взаєминах з людьми почуваються досить упевнено. Вони переконані, що не слід замикатися у собі, триматись у остронь і думати лише про себе також відчують потребу щось робити для тих, хто вас оточує, вказувати їм на помилки, учити їх. У випадку з тими, хто не дозволяє себе повчати і не поділяє їхніх принципів, можуть виникати ускладнення. Такі гравці можуть переконувати, але треба стежити за тим, щоб їхнє ставлення до інших гравців не перетворилося в тиранію [2].

Гравці які не можуть бути лідерами малопереконливі навіть там, де абсолютно мають рацію, також вважають що все повинно будуватися за принципами дисципліни і має бути добре прогнозованим. Коли виникають мінімальні відхилення від очікуваного оптимуму, вони розгублюються, не можуть знайти вихід. Інколи бувають не впевнені в собі й це блокує їхню волю та активність. Через це не можуть досягати запланованого. [2].

В рамках даного дослідження перш за все, показується неформальний вид становлення групи та взаємодії усередині групи, які первісно обумовлені формуванням соціально значним активом. Так, формальні лідери, несуть в групу в більшому ступені директиви та установки, які фактично зв'язані вищими індивідами (викладачами, тренерами) та потребують неухильного виконання. В свою чергу, неформальні лідери, як ідеологи та суб'єкти діяльності, без будь-яких наказів незмінно поповнюють команди з ігрових видів спорту та сприяють її прогресивному розвитку.

Висновок. Враховуючи вищенаведене, можна стверджувати, що сутність ігрових видів спорту пред'являє специфічні вимоги до проявлення характерологічних властивостей особистості кваліфікованих спортсменів. Тому в основу дослідження покладене припущення, згідно якого, цілеспрямована робота з виявлення переважаючого типу поведінки кваліфікованих спортсменів з ігрових видів спорту може з'являтися ефективним чинником розвитку лідерських проявлень в процесі змагальної діяльності, та на цій основі сприяти росту спортивних досягнень, крім цього, можна припустити, що облік здібностей спортивного колективу, удосконалення методики його вивчення, виявлення варіантів взаємодії колективу та особи, а також поглиблення знання тренера-викладача про колектив, що надасть можливість раціонально використовувати колектив як інструмент виховання.

Література

1. Джамагаров Т.Т., Румянцева В.И. Лидерство в спорте. – М.: ФиС, 1983. – С. 25 – 45.
2. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності. К.: Ніка – Центр. 2004. – С. 49 – 52.
3. Кричевский Р.Л., Рижак М.М. Психология руководства и лидерства в спортивном коллективе. М.: Московский университет, 1985. – 26 с.
4. Кудермина Е.И. Некоторые аспекты изучения общения в спорте // Материалы 2-й Всеукраинской конференции аспирантов “Молодая спортивная наука Украины” – Львов, 1998. – С.92 – 121.
5. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості. К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 87 – 104.
6. Параносич В., Лазаревич Л. Психодинамика спортивной группы. М.: Физкультура и спорт, 1987. - С. 49 – 55.
7. Румянцева В.И. Некоторые особенности общения и продуктивности групповой задачи в условиях соревновательной деятельности // Тезисы 8-й конференции по психологии спорта. М.: ГЦОЛИФК, 1976.- С. 158-159.
8. Уэйнберг Р.С., Гоулд Д. Основы психологии спорта и физической культуры. – К.: Олимпийская литература, 1998. – С. 111 – 136.

Leadership as factor of effectiveness of competition activity of collapsible masculine student commands from the playing types of sport

Ivaschenko Helen

Dnepropetrovsk State Institute of Physical Culture and Sport

The work is devoted to the problem of dynamics of interpersonal relation research in student masculine teams with the playing types of sport of different qualification. Interrelation of temperament structure and group differentiation in sport team is shown.

Keywords: Personality, charakterologicheskye displays, interpersonal relation

УДК 136.148.:004.7

ТКАЧЕНКО О.В., асистент

Науковий керівник – **ПИЛИПЧУК В.В.**, канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У нашому сьогоденні існує багато видів професійної діяльності, що безпосередньо стосуються людини, але є серед них професії лікаря, юриста, педагога, які впливають на її долю. Ось чому кожна з цих професій повинна бути не лише діяльністю, а й покликанням.

Викладач великій кількості людей дає можливість не лише багато чого дізнатися, а й відчувати ту особливу емоцію доторку до науки, до пізнання, до педагогічної творчості, що по суті має ту саму природу, що й зіткнення з художньою творчістю на концертах і виставах за участю великих майстрів. Щоб досягти довершеності, йому потрібно повсякчас не лише вивчати свій предмет, його історію, філософію, а й вдосконалити техніку свого викладання.

Історія науки знає багато прикладів, коли видатні вчені були водночас і блискучими лекторами; М.В.Ломоносов, Д.І.Менделєєв, О.Ю.Шмідт - цей список можна продовжити. На жаль, не всім педагогічний талант дається від народження, і якщо його немає, його обов'язково потрібно виховувати, розвивати в собі. В працях О.С.Макаренка висвітлена така думка, що прийде час, коли майбутніх педагогів будуть навчати тому, як увійти в аудиторію, де і як стояти, як привітати, як посміхнутись і навіть як подивитись на своїх вихованців. В останнє десятиліття проблема педагогічної майстерності досліджувалась багатьма вченими. У їхніх роботах досліджується проблема підготовки викладача творчого що має яскраву індивідуальність, здатного до безперервного самовиховання і самоосвіти.

Педагогічна майстерність - це професійне вміння оптимізувати всі види навчально-виховної діяльності, спрямувати їх на всебічний розвиток та удосконалення особистості, що забезпечує високу організацію педагогічного процесу. Вона характеризується високим рівнем розвитку спеціальних узагальнених вмінь, і, звичайно, суть його - в особистості викладача, його позиції, здатності керувати діяльністю на високому рівні.

Тому в формуванні професійної майстерності необхідний тісний зв'язок теорії, методики і педагогічної техніки. Звідси в справі оволодіння педагогічної майстерності важливі наступні положення: не можна вдосконалити свою педагогічну майстерність, не займаючись постійно вивченням власної методики, і навпаки, не можна вивчати методику, не ставити шляхи її вдосконалення; не можна вдосконалити свою майстерність, не використовуючи досвід своїх колег; вивчення своєї методики і методики колег можливо лише при практичній діяльності; не можна вдосконалити педагогічну майстерність з думкою "відкладу на пізніше"; вдосконалення і самовдосконалення викладача не має меж.

ЗМІСТ

Волков С.С. Food security and bio-energy production as a basis of economic potential of agrarian sector of Ukraine.....	3
Гетьман Т.Є. Pre-linguistic conceptual mechanisms: the keys to efficient language learning.....	4
Зубченко В.В. The supply of milk and dairy products of the world.....	5
Істоміна О.М. Когнітивна динаміка розгортання концепту споживання у художній прозі ХХ століття	6
Колодій В.В. Особливості перекладу англійської образної фразеології	7
Лобачова С.В. Методи розвитку гностичних умінь у студентів.....	8
Лозинська О.А. Особливості відображення іншомовної термінології рослинництва в українській мові.....	9
Марчук В.В. Основні типи ціннісних орієнтацій.....	10
Мельник Л.А. Мотиваційна складова навчально-професійної діяльності майбутнього агронома.....	11
Михайленко О.П. Поняття мовної норми.....	12
Романенко М.О. Трансформація ідіом в процесі перекладу.....	13
Романенко С.І. Врахування індивідуально-психологічних та вікових особливостей студентів у процесі навчання.....	14
Чернобров Ю.А. Першоджерела української синтаксичної термінології.....	15
Янкевич Ю.В. Гібридна полісеміотична природа інтернету і її віддзеркалення в повсякденній комунікації.....	17
Ярмак О.М. Аналіз фізичної працездатності і фізичної підготовленості в комплексній системі оцінки фізичного стану юнаків 15–17 рр.....	18
Марчук В.В. Емоції – як чинник ціннісних орієнтацій особистості.....	18
Колосовська В.В. Програма “Рухливі ігри з методикою викладання” у змісті підготовки майбутніх учителів до організації спортивно-масової роботи	19
Голос А.А., Освітній веб-квест як засіб активізації самостійної позааудиторної роботи студентів (за матеріалами вивчення іноземної мови).....	20
Денисенко І.І. Лексична синонімія у творі О.Забужко “Музей покинутих секретів”.....	21
Чернищук Ю.І. Індивідуальний підхід в процесі організації самостійної роботи студентів з іноземної мови.....	22
Вайнер В.Д. Роль навчально-стратегічної компетентності у процесі навчання іноземної мови майбутніх перекладачів.....	23
Шмирова О.В. Способи одержання навчальної інформації при дистанційному навчанні	24
Лобачова С.В. Гностичні здібності студентів як запорука успішного оволодіння знаннями.....	25

Тимчук І.М. Особистісно орієнтоване спілкування – провідна властивість викладача-гуманіста.....	26
Погоріла С.Г. Роль педагогічно значущих властивостей у підготовці майбутнього викладача ВНЗ.....	28
Іващенко О. О. Лідерство як чинник результативності змагальної діяльності чоловічих збірних студентських команд з ігрових видів спорту.....	29
Ткаченко О.В. Педагогічна майстерність викладача вищого навчального закладу.....	34